

ПОВІТРЯНЕ, КОСМІЧНЕ, ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

УДК 342.7(045)

Г. М. Проскура,
аспірант

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСТУПУ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЛІСОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: proskuraganna@gmail.com

Мета: проаналізувати нормативно-правове регулювання доступу до екологічної інформації в сфері лісового законодавства України. Автором визначається перелік нормативно-правових актів та міжнародних договорів у даній сфері. **Методологічну основу** дослідження складають загальнонаукові методи наукового пізнання, такі як комплексний та міждисциплінарний. **Результати:** визначаються основні передумови та потреби реалізації права людини на екологічну інформацію в лісовій сфері. **Обговорення:** базис національного та міжнародного лісового законодавства у сфері доступу до екологічної інформації.

Ключові слова: доступ до екологічної інформації, законодавство України, ліс, лісове законодавство.

Постановка проблеми та її актуальність. Однією з проблем становлення громадянського суспільства в Україні є питання збереження довкілля для прийдешніх поколінь та забезпечення сталого розвитку. Правовими аспектами доступу до екологічної інформації займалися такі науковці як: В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, В.І. Гордєєв, І.І. Каракаш, В.І. Кутузов, М.В. Краснова, Н.Р. Малишева, А.А. Попов, Е.В. Позняк, І.В. Сухан, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга та інші вчені.

Проблематику лісового законодавства досліджували: Г.І. Балюк, Г.В. Виноградова, М.І. Краснова, Н.Р. Малишева, Ю.С. Шемшученко та інші науковці.

Загальновідомо, що ліси є унікальними комплексними природними об'єктами, що мають величезне значення для збереження довкілля та підтримання екологічної рівноваги. Збереження та відтворення лісів в Україні є одним із актуальних та проблемних питань на сьогодні. Одним із основних аспектів є прева-

лювання економічних інтересів над екологічними. Величезної шкоди лісам завдають пожежі, несанкціоновані вирубки лісу, нецільове використання природних ресурсів, забруднення тощо. Лісове законодавство відіграє важливу роль в інтеграційних процесах. На сьогодні відсутній дієвий механізм реалізації доступу до інформації про лісові ресурси та їх стан - пожежі, вирубки тощо. Тому пропонуємо детальніше розглянути питання доступу до екологічної інформації в процесі трансформації лісового законодавства.

Виклад основного матеріалу. Відносини у сфері охорони, використання та відтворення лісів на національному рівні регулюються Конституцією України, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про рослинний світ», Лісовим кодексом України, Земельним кодексом України тощо.

У першу чергу відзначимо, ст. 13 Конституції України передбачає, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, є

об'єктами права власності Українського народу. Тобто, вже Конституція визначає особливий охоронний статус природних ресурсів та забезпечення державою заходів їх відновлення.

ЛК України визначає у ст. 1, що ліс - тип природних комплексів (екосистема), у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» у ст. 35 визначає, що державному контролю підлягають використання і охорона лісів та іншої рослинності. Отже, можемо зробити висновок, що ліси мають унікальне екологічне значення. Проте, реалії останніх десятиліть вказують на стрімке знищення лісового фонду України внаслідок впливу різних факторів, та до яких неможливі превентивні заходи з причин відсутності інформаційного забезпечення.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» у п. є ст. 9 вказує, що кожен має вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація) та вільне отримання, використання, поширення та зберігання такої інформації, за винятком обмежень, встановлених законом. Аналогічною є норма ч. 1 ст. 5 Закону України «Про інформацію», відповідно до якої кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів людей.

Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року передбачає, що основними принципами національної екологічної політики є: відповідальність органів виконавчої влади за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації; доступність, достовірність та своєчасність отримання екологічної інфор-

мації. На сьогодні залишається чимало проблем у сфері доступу до екологічної інформації. Проте, участь громадськості у прийнятті рішень заклала основи нового періоду розвитку права доступу до екологічної інформації. Серед вагомих досягнень було прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації», введення трискладового тесту тощо. Таким чином, наразі в Україні відбувається активний розвиток механізму забезпечення права на доступ до екологічної інформації. Вважаємо, що необхідна активна державна підтримка громадськості, а саме громадських екологічних організацій.

Доцільно відзначити, що ЛК України передбачає заходи з інформування населення в ході лісовпорядкування, моніторингу лісів та ведення лісового кадастру. У ст. 45 ЛК України вказує, що лісовпорядкування включає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективної організації та науково обґрунтованого ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання, підвищення екологічного та ресурсного потенціалу лісів, культури ведення лісового господарства, отримання достовірної і всебічної інформації про лісовий фонд.

ЛК України у ст. 49 вказує, що державний лісовий кадастр на території України ведеться з метою ефективної організації охорони і захисту лісів, раціонального використання лісового фонду України, відтворення лісів, здійснення систематичного контролю за якісними і кількісними змінами лісів.

Стаття 55 ЛК України вказує, що моніторинг лісів - система регулярного спостереження, оцінки і прогнозу динаміки кількісного і якісного стану лісів. Моніторинг лісів проводиться шляхом збирання, передавання, збереження та аналізу інформації про стан лісів, прогнозування змін у лісах і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для інформаційно-аналітичного забезпечення управління лісами, прийняття рішень щодо запобігання негативним змінам стану лісів, дотримання вимог екологічної безпеки та принципів ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку.

Далі, для України важливим стає євроінтеграційний напрям, що також впливає на природоохоронні відносини. Для України європейська

інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій тощо [1]. Проте, процес адаптації законодавства України до законодавства ЄС має відбуватися у відповідності до врахування особливостей України, починаючи від соціального, культурного та економічного стану населення, до врахування ефективності реалізації законодавства в країні. Особливе місце в інтеграційних процесах лісового законодавства України займає створення повноцінної системи доступу людини до екологічної інформації.

Андрейцев В.І. вказує, що в центрі зазначених інтеграційних процесів має бути спектр національної екологічної політики, спрямованої на забезпечення права людини та здоров'я і життя, безпечності умов життєдіяльності [2]. Екологічна політика ЄС ставить перед Україною складні завдання та виклики.

Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариством та його державами-членами була підписана 14 червня 1994 р. і поклала основу адаптації та гармонізації екологічного законодавства України до законодавства ЄС.

Концепція і практика інтеграційної розбудови ЄС базується на трьох основних принципах: інтеграція є засобом, а не метою; інтеграція потребує поступовості і руху «крок за кроком»: зона вільної торгівлі - митний союз - спільний ринок - валютний союз з єдиною грошовою одиницею та спільною економічною, грошово - кредитною та валютною політикою; інтеграція потребує адекватного механізму, який дозволяв би, з одного боку, сприймати існуючі протиріччя як джерело подальшого розвитку інтеграційних процесів, а, з іншого, приймати збалансовані, стосовно інтересів різних сторін, рішення та доводити їх до виконання [4]. Процеси, що відбуваються в українському правовому полі, характеризуються своєю непослідовністю та закритістю.

Окремим і важливим пунктом європейської політики є екологічна політика [5]. Таким чином, відбувається створення єдиної системи, що функціонує у нерозривних взаємозв'язках та відповідності.

Наразі завдання екологічної політики ЄС полягає в ефективній реалізації прийнятих природоохоронних угод, акцентуючи на це увагу та застосовуючи жорсткі методи регулювання екологічної політики [5]. Отже, можна говорити, що одним із ключових напрямків є захист довкілля. Особливе значення лісового законодавства випливає з Цілей сталого розвитку 2030, які передбачають до 2020 року сприяти впровадженню методів раціонального використання всіх типів лісів, зупинити обезліснення, відновити деградовані ліси і лісовідновлення в усьому світі.

Важливу роль у регулюванні лісової політики відіграє Форум ООН з лісів, який був створений як допоміжний орган Економічної та Соціальної Ради ООН Резолюцією 2000/35 від 18 жовтня 2000 року [6]. Його головне завдання полягає в забезпеченні раціонального використання, збереження і стійкого розвитку всіх типів лісів і зміцненні довгострокової політичної співпраці [7; 8].

З 7 по 11 травня 2018 року у штаб-квартирі ООН в Нью-Йорку проходив 13-й Форум лісів ООН (United Nations Forum on Forests), мета якого – збереження і розвиток лісового покриву планети Земля. У той же час завершилось узгодження положень стратегічного плану ООН щодо лісів на період 2017-2030 років на виконання резолюції ECOSOC 2015/33. План передбачає зміцнення до 2030 року національних органів управління лісовим господарством. Це надає можливості для України з огляду на розвиток наукового, технологічного співробітництва і запровадження інновацій у лісовому господарстві [9].

У першу чергу учасники форуму відзначили зростаючу роль і значимість лісів для життєдіяльності людини та для досягнення сталого розвитку. Відзначалося, що людство повинно змінити ставлення до лісів. Ліси надзвичайно важливі для досягнення мети сталого розвитку, від лісів залежить, чи будемо отримувати їжу і воду. На форумі обговорювався план дій для лісів на 2017 - 2030 роки. Учасники форуму відзначили зв'язок між лісами і водними ресурсами, повітрям та іншими природними об'єктами. Було визначено, що за допомогою лісів люди отримують продукти харчування. Для багатьох верств населення ліси залишаються чи не єдиним дже-

релом тепла та енергії – у якості використання дров, і цього не можна ігнорувати. Україна вказала, що важливо не лише декларувати норми, але й закликати до їх ефективного їх виконання.

В Угоді про асоціацію сферу охорони навколишнього середовища названо однією з пріоритетних. Стаття 51 Угоди передбачає, що Україна докладатиме зусиль з метою забезпечення поступової сумісності свого законодавства із законодавством Співтовариства, але не визначає, якого саме ступеню наближення слід досягти [9].

Acquis communautaire, крім джерел права Євросоюзу, містить сукупність правових актів незобов'язального характеру, доктринальні поняття, рішення Суду ЄС, рекомендації та домовленості, у тому числі в рамках Європейської політики сусідства, що виникли за час існування європейських інтеграційних об'єднань і мають беззастережно сприйматися державами – членами та державами – аплікантами на вступ до Євросоюзу [10]. Далі, складається така ситуація, що українське законодавство поповнюється рядом імплементованих актів, які не можуть бути ефективно реалізовані і по суті є декларативними [11]. Згідно досліджень С.В. Грищака, можна виділити такі форми адаптації законодавства: апроксимація; імплементація; транспозиція; координація [12]. Потрібно відмітити невідповідність структури екологічного законодавства України і ЄС істотно відрізняються, а їх порівняння вказує на певні недоліки структури українського законодавства.

Висновки. Отже, національне законодавство та адаптація законодавства України до законодавства ЄС у даній сфері наразі в процесі розвитку. Вдосконалення лісового законодавства є одним із найсуперечніших напрямків євроінтеграції України.

Можемо зробити висновки, що чинне лісове законодавство України потребує переосмислення та вдосконалення. Постає необхідність детального вивчення, аналізу історичного та сучасного досвіду України та зарубіжних країн, чіткого врегулювання нормативно-правових актів України в даній сфері.

Вважаємо за доцільне створення єдиної електронної системи, що містить дані, включаючи наукові, біологічні, екологічні дослідження та заходи на відповідних територіях. В контексті євроінтеграційних ресурсів вважаємо, що Екологічне законодавство потребує інкорпорації та кодифікації.

Література

1. Беззуб І. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1209:suchas-nij-stan-i-perspektivi-ukrajinskoji-evrointegratsiji-&catid=8&Itemid=350
2. Андрейцев В.І. Екологічне право України: проблеми інтеграції та диференціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.nmu.org.ua/jspui/bitstream/123456789/147412/1/5-33.pdf>
3. Історія відносин Україна – ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://coe.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-relations>
4. Шульга М. Принципи та аспекти європейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/396>
5. Екологічна політика ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Екологічна_політика_ЄС
6. Юшкевич Х. У рамках співпраці з Форумом ООН з лісів Україна зможе отримати міжнародну допомогу для реформування лісового господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=249571854&cat_id=249891310
7. Правовий аналіз законодавства, яке врегулює порядок проведення рубок у лісах, у тому числі на територіях ПЗФ: національні та міжнародні аспекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep1.org.ua/environment/pravovyi-analiz-zakonodavstva-i-ake-vrehulovuie-poriadok-provedennia-rubok-u-lisakh-u-tomu-chysli-na-terytoriiakh-pzf-natsionalni-ta-mizhnarodni-aspekty/>
8. Схвалено Стратегічний план ООН щодо лісів на період 2017-2030 років та чотирирічну програму робіт Форуму ООН з лісів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article;jsessionid=911259C3B66D36640E41E1DBC8B1DB49?art_id=72189&cat_id=36102&mustWord s=%EB%B3%F1&searchPublishing=1

9. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: загальна довідка (Методичні рекомендації на тему: «Складові механізми адаптації нормативно-правової бази України до законодавства Європейського Союзу. Acquis communautaire») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ZsLFjGg6MecJ:obljustif.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/mizhnarodni-normi.doc+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=safari>

10. Відносини Україна – ЄС. Історія відносин Україна-ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://coe.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-relations>

11. Адаптація законодавства [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Адаптація_законодавства

12. Андронов В.А., Майстро С.В. Напрями трансформації державної екологічної політики в умовах європейської інтеграції України ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2014-2/doc/2/01.pdf>

References

1. Bezzub I. Suchasnyj stan i perspektyvy ukrai'ns'koi' jevrointegracij' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1209:suchasnij-stan-i-perspektivi-ukrajinskojjevrointegratsiji&catid=8&Itemid=350

2. Andrejcev V.I. Ekologichne pravo Ukrai'ny: problemy integracij' ta dyferenciacij' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ir.nmu.org.ua/jspui/bitstream/123456789/147412/1/5-33.pdf>

3. Istorija vidnosyn Ukrai'na – JeS [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://coe.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-relations>

4. Shul'ga M. Pryncypy ta aspekty jevropejs'koi' integracij' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://social-science.com.ua/article/396>

5. Ekologichna polityka JeS [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Ekologichna_polityka_JeS

6. Jushkevych H. U ramach spivpraci z Forumom OON z lisiv Ukrai'na zmozhe otrymaty mizhnarodnu dopomogu dlja reformuvannja lisovogo gospodarstva [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=249571854&cat_id=249891310

7. Pravovyj analiz zakonodavstva, jake vregul'ovuje porjadok provedennja rubok u lisah, u tomu chysli na terytorijah PZF: nacional'ni ta mizhnarodni aspekty [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://epl.org.ua/environment/pravovyi-analiz-zakonodavstva-i-ake-vrehulovuie-poriadok-provedennia-rubok-u-lisakh-u-tomu-chysli-na-terytoriiakh-pzf-natsionalni-ta-mizhnarodni-aspekty/>

8. Shvaleno Strategichnyj plan OON shhodo lisiv na period 2017-2030 rokiv ta chotyryrichnu programu robit Forumu OON z lisiv [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article;jsessionid=911259C3B66D36640E41E1DBC8B1DB49?art_id=72189&cat_id=36102&mustWords=%EB%B3%F1&searchPublishing=1

9. Adaptacija zakonodavstva Ukrai'ny do zakonodavstva Jevropejs'kogo Sojuzu: zagal'na dovidka (Metodychni rekomendacii' na temu: «Skладові механізми адаптації нормативно-правової бази України до законодавства Європейського Союзу. Acquis communautaire») [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ZsLFjGg6MecJ:obljustif.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/mizhnarodni-normi.doc+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=safari>

10. Vidnosyny Ukrai'na – ES. Istorija vidnosyn Ukrai'na-ES [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://coe.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-relations>

11. Adaptacija zakonodavstva [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/Adaptacija_zakonodavstva

12. Andronov V.A., Maistro S.V. Naprjamy transformacij' derzhavnoi' ekologichnoi' polityky v umovah jevropejs'koi' integracij' Ukrai'ny ES [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2014-2/doc/2/01.pdf>

**LEGAL BASIS OF ACCESS TO ENVIRONMENTAL INFORMATION IN FOREST
LEGISLATION OF UKRAINE**

National Aviation University
Kosmonavta Komarova Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: proskuraganna@gmail.com

The purpose of this article is to analyze regulatory and legal regulation of access to environmental information in the field of forestry legislation of Ukraine. The list of normative legal acts and international agreements in this field is determined. The methodological basis of the research comprise general scientific methods of scientific knowledge, such as integrated and interdisciplinary. Results: the main preconditions and needs of the implementation of the human right to environmental information in the forest sector are determined. Discussion: the basis of national and international forest legislation in the field of access to environmental information.

It is common knowledge that forests are unique complex natural objects of great importance for the preservation of the environment and the maintenance of ecological balance. Preservation and reproduction of forests in Ukraine is one of the topical and problematic issues for today. One of the main aspects is the prevalence of economic interests over environmental ones. Huge damage to the forests is caused by fires, unauthorized deforestation, misuse of natural resources, pollution, etc. Forest law plays an important role in integration processes. To date, there is no effective mechanism for the implementation of access to information on forest resources and their state - fires, deforestation, etc. Therefore, we propose to consider in more detail the issue of access to environmental information in the process of transformation of forest legislation.

We can conclude that the current forestry legislation in Ukraine needs to be rethought and improved. There is a need for detailed study, analysis of historical and contemporary experience of Ukraine and foreign countries, clear regulation of regulatory legal acts of Ukraine in this area.

We consider it expedient to create a single electronic system containing data, including scientific, biological, ecological research and activities in the respective territories. In the context of European integration resources, we believe that the Environmental Law requires incorporation and codification.

Keywords: access to environmental information, legislation of Ukraine, forest, forest legislation.